

การพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุขไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช Thai Public Health in the Reign of King Bhumibol Adulyadej

สุนัย จันทรังษาย พ.บ.,

Sunai Janchai M.D.,

การพัฒนาการสาธารณสุขของไทยอาจแบ่งเป็นยุคประวัติศาสตร์ ยุควางรากฐานและฟื้นฟู และยุคก้าวหน้าในการสาธารณสุข ปัจจุบัน ในยุควางรากฐานและฟื้นฟู นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 การแพทย์จากตะวันตกเริ่มเข้ามา ขณะนั้นเรายังล้าหลังมากในเรื่องสุขภาพ สุขอนามัย ปัญหาโรคระบาด การคลอด ซึ่งได้รับการปฏิรูป และพัฒนาจากพระบรมมหาราชวังที่ผ่านมา โดยลำดับในด้านแพทยศาสตร์ศึกษามีการตั้งโรงเรียนราชแพทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2443 ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 สมเด็จพระบรมราชชนนีพันปีหลวงทรงเป็นผู้บัญชาการ ได้ร่วมมือกับมูลนิธิ ร็อกกี้เฟลเลอร์ ปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นสากล ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อด้วยพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก องค์บิดาแห่งการสาธารณสุขไทย ได้ทรงวางรากฐานการพัฒนาทั้งการศึกษา และการสาธารณสุข ให้สามารถพัฒนาสู่ยุคสาธารณสุขปัจจุบัน นับมีการก่อตั้งกระทรวงการสาธารณสุข เมื่อปี พ.ศ. 2485 ในรัชกาลที่ 8 การพัฒนาการแพทย์สาธารณสุขในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ขออนุญาตลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญ ดังนี้

พ.ศ. 2490 ตั้งคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ **พ.ศ. 2491** ตั้งคณะสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข **พ.ศ. 2493-5** ตั้งหน่วยกาฬโรค ระบาดวิทยาปราบหนู ทำให้ไม่มีกาฬโรคในประเทศไทย อีก **พ.ศ. 2495** โรงพยาบาลศิริราชใช้ปลอดเหล็กพระราชทานเป็นครั้งแรก **พ.ศ. 2496** ตั้งหน่วยควบคุมโรคเรื้อนส่วนภูมิภาค (มีผู้ป่วยในประเทศ 140,000 คน), ผ่าตัดหัวใจรายแรกที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ **พ.ศ. 2497** ตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่พระราชทาน **พ.ศ. 2501** ตั้งคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ตั้งหน่วยเวชศาสตร์ป้องกันในคณะแพทยศาสตร์ศิริราช **พ.ศ. 2502** ตั้งสถาบันราชประชาสมาสัย โดยทรงพระราชทานทุนเริ่มต้น, นำเทคนิคการล้างไตวายเฉียบพลันทางช่องท้อง มาใช้ครั้งแรก, เริ่มโครงการอนามัยท้องถิ่น **พ.ศ. 2504** พระราชบัญญัติสถานพยาบาล, รายงานใช้ทรัพย์สินสองคนสุดท้ายในประเทศไทย **พ.ศ. 2508** ตั้งคณะแพทยศาสตร์รามธิบดี **พ.ศ. 2509** ตั้งองค์การเภสัชกรรม **พ.ศ. 2510** ประกาศใช้พระราชบัญญัติยา **พ.ศ. 2510** ตั้งสถาบันมะเร็งแห่งชาติ **พ.ศ. 2511** เริ่มโครงการอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.), ตั้งสถาบันโรคผิวหนัง, กำหนดให้นักศึกษาแพทย์ต้องให้ทุนรัฐบาล, พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรมฉบับแรก **พ.ศ. 2512** ตั้งมหาวิทยาลัยมหิดล (จากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์) **พ.ศ. 2515** ตั้งคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล **พ.ศ. 2516** ผ่าตัดปลูกถ่ายไตรายแรกที่โรงพยาบาลศิริราช **พ.ศ. 2517** เริ่มนโยบายการสร้างโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศ **พ.ศ. 2517** แยกโรงพยาบาลเด็ก (สถาบันเด็กแห่งชาติ) ออกจากโรงพยาบาลหญิง (โรงพยาบาลราชวิถี) **พ.ศ. 2521** ก่อตั้งชมรมแพทย์ชนบท **พ.ศ. 2522** แต่งตั้งกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน **พ.ศ. 2523** โครงการสมุนไพรเพื่อพึ่งตนเอง, ยุติการปลูกฝิ่นใช้ทรัพย์สิน, ตั้งกลุ่มอาสาเพื่อผู้บริโภค

พ.ศ. 2524 ก่อตั้งมูลนิธิหมอชาวบ้าน, นโยบายแห่งชาติด้านยา **พ.ศ. 2525** ก่อตั้งอายุรเวชวิทยาลัย (ชีวโกมารภักดี) **พ.ศ. 2526** เริ่มโครงการบัตรสุขภาพ **พ.ศ. 2527** นโยบายของรัฐด้านสาธารณสุข **พ.ศ. 2528** จัดการสมมนาระดับชาติเรื่องการพัฒนาสมุนไพรและก่อกำเนิดโครงการฟื้นฟูหัตถ์แผนไทย **พ.ศ. 2529** ตั้งกรรมการระบาดวิทยาแห่งชาติ, เริ่มโครงการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ **พ.ศ. 2530** พบผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีจากการรับบริจาคเลือดรายแรก **พ.ศ. 2532** ตั้งคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบแห่งชาติ **พ.ศ. 2532** โครงการอยุธยาต้นแบบของแนวคิดเรื่องการดูแลสุขภาพปทุมภูมิ **พ.ศ. 2533** ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันสังคมปี พ.ศ. 2533 **พ.ศ. 2534** ตั้งมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ **พ.ศ. 2535** เริ่มทศวรรษแห่งการพัฒนาสาธารณสุขอนามัย, ตั้งสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.), ออกพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ **พ.ศ. 2536** ตั้งสถาบันการแพทย์แผนไทย **พ.ศ. 2537** กระทรวงสาธารณสุขย้ายจากวังเทเวศร์มาที่ ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี **พ.ศ. 2542** ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย **พ.ศ. 2542** ตั้งสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (สรพ.) **พ.ศ. 2544** จัดตั้งสำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) **พ.ศ. 2545** ตั้งกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, ผ่านพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ **พ.ศ. 2550** ตั้งสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ **พ.ศ. 2552** จัดทำธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 1 **พ.ศ. 2555** เริ่มนโยบายแผนการจัดระบบสุขภาพ

13 ตุลาคม 2559 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จสวรรคต ยิ่งความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของปวงชนชาวไทย ตลอดเวลา 70 ปีของการครองราชย์ของพระองค์ พระอัจฉริยภาพในทุกๆ ด้าน ทรงเป็นจุดศูนย์รวมแห่งปวงประชาที่ยึดเหนี่ยว สร้างเสริมแก้ไข ประคับประคอง ให้ครองรอดของชาติและประชาชน พัฒนาและดำเนินมาถึงทุกวันนี้ ด้วยพระราชกรณียกิจที่มากมาย เป็นที่ประจักษ์และโครงการตามพระราชดำรินด้านสาธารณสุขเพื่อบำบัดทุกข์ของประชาราษฎร์ อาทิ โครงการแพทย์หลวงเคลื่อนที่พระราชทาน โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน และอบรมหมอหมู่บ้าน หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน โครงการพิเศษตามพระราชประสงค์ โครงการค่ายแพทย์อาสาสาธารณสุขวิทยาลัยแพทย์แห่งประเทศไทย โครงการแพทย์หูกอจุมและโรคภูมิแพ้พระราชทาน โครงการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและช่วยคลอดฉุกเฉินสำหรับตำรวจจราจร ฯลฯ ปวงข้าพระพุทธเจ้าขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

เอกสารอ้างอิง

1. วิชัย โชควิวัฒน์, โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, บรรณาธิการ. รอยเวลาเส้นทางประวัติศาสตร์สุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี : สุขศาลาสำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ; 2556.